Olivträd

Olea europaea

I korthet

- *Olea europaea* – syrenväxter (Oleaceae).
- Hemma i Medelhavsområdet; odlat i minst 6000 år.
- Vintergrönt träd med smala blad, grågröna på ovansidan och silvergrå på undersidan.
- Växer långsamt; stammen blir med åren knotig och karaktärsfull.
- På sommaren ute i full sol, på vintern ljust, svalt och frostfritt.
- Kärnan filas tunn, blötläggs och ligger kallt i ca 4 veckor före sådd.
- Gror långsamt och oregelbundet efter 4–12 veckor; alla frön gror inte.

Det här kan du se fram emot

Med fröna av olivträd har du grunden till en vintergrön bonsai med silvergrå blad som du själv formar från den första groddplantan. Groningen kräver tålamod: Efter förbehandlingen brukar de första groddplantorna visa sig efter 4–12 veckor, och alla frön gror inte. Olivträdet växer långsamt, och stammen får sin knotiga karaktär under många år. Blommor och oliver ska du inte räkna med – fröplantor blommar först efter många år.

Många förknippar bonsai med ett färdigt litet träd från butiken. Med frön börjar du ett steg tidigare – och det ger dig något som ett köpt träd aldrig kan: Du bestämmer själv formen från den allra första groddplantan, och du kan odla arter som sällan eller aldrig säljs som färdiga bonsai. Det kräver tålamod, för det tar några år innan fröplantan har blivit ett riktigt bonsaiträd. I gengäld är trädet ditt eget från början till slut. Här nedan hittar du det du behöver veta för att komma bra igång med just den här arten.

Introduktion

Olivträdet (*Olea europaea*) är ett vintergrönt träd i familjen syrenväxter och en av de äldsta kulturväxterna. Det togs i odling i östra Medelhavsområdet för 6000–8000 år sedan; vildformen växer i hela Medelhavsområdet, där olivträdet i dag präglar landskapet från Spanien och Portugal till Grekland. Trädet växer långsamt och kan bli mycket gammalt – det finns olivträd som är flera hundra år gamla. Bladen är smala och läderartade, grågröna på ovansidan och silvergrå på undersidan. Sent på våren kommer små, krämvita blommor i klasar. Med åren blir stammen knotig och karaktärsfull – och just det gör olivträdet till ett omtyckt bonsaiträd. Fröplantor är inte sortäkta och liknar ofta den vilda oliven.

Förökning

Fröna kan sås inomhus året runt. Själva fröet sitter i en mycket hård kärna som bromsar groningen. Fila eller slipa därför kärnan tunn i den spetsiga änden med en fin fil eller sandpapper – utan att skada fröet inuti – och lägg den i ljummet vatten i cirka 24 timmar. Blanda sedan kärnorna med lite fuktig såjord eller kokossåmull i en sluten påse och lägg den i kylskåpet i cirka 4 veckor. Så kärnorna cirka 1 cm djupt i fuktig såjord eller kokossåmull och ställ dem varmt vid cirka 20–25 °C. Groningen är långsam och oregelbunden: De första groddplantorna visar sig normalt efter 4–12 veckor, ibland senare, och alla frön gror inte. Håll odlingsmediet jämnt fuktigt men inte blött. När

Säkerhet: Frön, näringsämnen och odlingsmedier är inte avsedda att ätas – varken av människor eller djur. Vissa arter är giftiga, så förvara dem oåtkomligt för barn och djur.

groddplantorna har fått sina första riktiga blad skolas de om till egna krukor med pikeringsjord.

Placering och ljus

Som alla medelhavsväxter vill olivträdet ha det varmt och mycket ljust – gärna full sol. Från slutet av maj, när det inte längre finns risk för nattfrost, till oktober står det bäst ute på en solig plats. I ett varmt vardagsrum trivs det dåligt.

Vattning och näringsämnen

Vattna ordentligt på sommaren, men låt odlingsmediet torka lätt mellan vattningarna – olivträdet tål torka bättre än stående vatten. På vintern vattnas bara sparsamt. Från april till september ges flytande bonsainäring var tredje vecka.

Odlingsmedium

Olivträdet behöver ett väldränerat odlingsmedium och tål kalk. Färdig bonsaijord är ett bra val. Till unga plantor passar pikeringsjord med kvartssand. Unga plantor planteras om vartannat år på våren.

Beskärning

Olivträdet växer långsamt och lite oregelbundet, så formen byggs upp under flera år. Bladen sitter parvis: Låt ett nytt skott bilda 4–6 bladpar och skär sedan tillbaka det till 1–2 bladpar. Olivträdet skjuter villigt nya skott, även från äldre ved. Kronan formas oftast rund och luftig.

Övervintring

Äldre olivträd som står i marken i Medelhavsområdet tål några minusgrader – blir det för kallt fryser de unga skotten, och trädet skjuter nya skott från äldre ved. I en skål måste olivträdet dock övervintra frostfritt. Ta in det innan det fryser och ställ det ljust och svalt vid cirka 5–10 °C – t.ex. i ett ouppvärmt, ljust rum eller ett kallt uterum. I ett varmt vardagsrum blir skotten svaga, och skadedjur kommer lätt. Vattna sparsamt, men låt aldrig rotklumpen torka ut helt, och ge ingen näring. Från slutet av maj kan olivträdet stå ute igen.

Viktiga odlingstips

Det mesta som går fel vid sådd beror på för mycket vatten eller för lite ljus. Jag rekommenderar ett lätt, näringsfattigt såmedium som såjord eller kokossåmull, så att de fina rötterna inte ruttnar. När groddplantorna ska skolas om ger pikeringsjord med kvartssand god dränering och ett stabilt rotsystem. Senare, när trädet ska formas som bonsai, är min färdigblandade bonsaijord en bra grund. Ha tålamod: Frön från samma påse gror inte alltid samtidigt, så låt såbrättet stå kvar även om de första groddplantorna redan har kommit upp.